

Felső Tarizsa malom

a vízikönyv száma XII/10

A Felső Tarizsa malom a forrás után a hatodik, a malomcsatorna bal partján épült. Az igazoló alispáni határozat és a vízikönyv száma, a tulajdonos neve, illetékessége a fölötte és alatta lévő malmok levéltárban fellelhető vízikönyvi dokumentációjából ismeretes. A malom az első és a második katonai felmérésen, valamint a Magyar Királyság 1:25.000 léptékű térképén név nélkül szerepel. 1892 – 1903 között Bodnár Pál, 1945-ben Erdélyi József¹ [Sály-1] volt a malom tulajdonosa. „Az iskolák államosítása után 2-3 évre az épület egyik szobáját tanteremként használták a cigány gyermekek oktatására.” (Bók Antal közlése) 2015 nyarán a Sályért Egyesület tagjainak részvételével, helyszíni bejáráson azonosítottuk a malom helyét Sály Tarizsa településrészén.

Felső Tarizsa malom

Műszaki leírás, általános rész

A műszaki leírás általános része 13 sályi malmot sorol fel, a tulajdonos(ok) nevének és

---

¹ Erdei József a sályi jegyző, Erdei Gyula testvére volt. (Bók Antal közlése)

lakhelyének (illetőségének), az alispáni igazoló határozat és a vízikönyv számának feltüntetésével. E dokumentumból ismeretes, hogy 1903-ben a Felső Tarizsa malom Bodnár Pál tulajdonában volt, aki 4007/92 VII 22 számmal kapta meg Borsod vármegye alispánjától a tulajdonjogot legalább 20 évre visszamenőleg igazoló jogerős határozatot. A Felső Tarizsa malom Borsod vármegye vízikönyvében a XII/10 számot kapta.

A műszaki leírás általános részének teljes szövegét lásd a *Latori felső kendertörő* vízikönyvi dokumentumait ismertető részénél [S3-12]. Azonos tartalommal olvasható a 13 sályi malomra –így a Felső Tarizsa malomra - vonatkozó általános műszaki leírás az Alsó Tarizsa malom [S7-04] (1186-04.pdf), a Kajla malom [S11-18] (1157-18.pdf) és a Csákó malom [S12-17] (1156-17.pdf) vízikönyvében is.

A Felső Tarizsa malmot és az utána következő hét sályi malmot – egy, a malomcsatorna 21+69 szelvényénél, közvetlenül a Kurva malom alatt, az Adriai tenger szintje fölött 164.99 méter koronamagassággal épült duzzasztógát segítségével látták el vízzel. A műszaki leírás általános részében olvasható:

A 3. alatt felsorolt duzzasztó az összes többi 6-13 folyószám alatt felsorolt malom részére szolgáltatja a vizet s fenntartásához valamennyi egyformán hozzájárul. Mindhárom duzzasztómű kövekből, földből és rőzséből rendszertelenül hevenyészett gát s a patak medrében, mint a csatolt helyszínrajzból látható, oly módon vannak elhelyezve, hogy a malomcsatorna medrének részét képezik; minden nagyobb árvíz által elsodortatnak, úgy, hogy azok lefolyására számba vehető lefolyást nem gyakorolnak. Részletrajzaik nincsenek csatolva, éppen miután esetről esetre lesznek összerakva s így méreteik esetről esetre változnak.

A patak hossz- és keresztzelvényei

A vadpatak hossz-szelvény rajza 1:100 (magasság) illetve 1:10000 léptékben mutatja (30-tól 93-ig) a sályi patak egykori medrét, a 13 sályi malom nevét, a duzzasztó gátak és a közúti hidak helyét, illetve a víz esését az Adriai tenger szintjéhez mért 199 méterről 125 méterig. A vadpatak medrének egykori szélességét, mélységét, formáját 93 keresztzelvény segít meghatározni 1:100 léptékben.

Helyszínrajz (1903)

Az 1:2880 léptékű helyszínrajz 13 sályi malom nevét, pontos helyét, a malomépület és a malomcsatorna elhelyezkedését, helyrajzi számát közli. A helyszínrajzon jól látható a harmadik duzzasztómű közvetlenül a Kurva malom alatt, a malomcsatorna 21+69 szelvényénél, ez terelte a vizet a Felső Tarizsa malmot és további 7 sályi malmot ellátó csatornába.

A folyásirány szerinti felsorolásban a forrás után hatodikként, a malomcsatorna 22+30 szelvényénél, a bal parton állt a Felső Tarizsa malom, alig 150 méterre az Alsó Tarizsa malomtól.

Helyszínrajz – részlet (a Felső Tarizsa malom és az Alsó Tarizsa malom épületének pirossal jelölt része kiemelés a szerzőtől)

A malomárok hossz- és keresztmetszénei és műtárgyak

A Felső Tarizsa malmot a malomcsatorna 22+30 szelvényénél, 158.92 méter tengerszint feletti magasságban jelöli a rajz. A vízikerek méretéről nincs adat. Alsó szomszédja az alsó Tarizsa malom.

[Sály-1] <http://motka.gyor.hu/file/atch/137/s1-01.jpg>

[S3-12] <http://motka.gyor.hu/file/atch/134/1160-12.pdf>

[S7-04] <http://motka.gyor.hu/file/atch/136/1186-04.pdf>

[S11-18] <http://motka.gyor.hu/file/atch/133/1157-18.pdf>

[S12-17] <http://motka.gyor.hu/file/atch/130/1156-17.pdf>